

ЈУЖНОСЛОВЕНСКИ ФИЛОЛОГ

ПОВРЕМЕНИ СПИС

ЗА СЛОВЕНСКУ ФИЛОЛОГИЈУ И ЛИНГВИСТИКУ

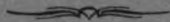
УРЕЂУЈЕ

А. БЕЛИЋ

УЗ

СТАЛНУ САРАДЊУ

Г. г. А. МЕЈЕ-А, проф. Collège de France, А. СТОЈИЋЕВИЋА, проф. Унив. у Љубљани, К. ЊИЧА, проф. Унив. у Кракову, Љ. СТОЈАНОВИЋА, акад. у Београду, М. РЕШЕТАРА, проф. Унив. у Загребу, О. ХУЈЕРА, проф. Унив. у Прагу, Р. НАХТИГАЛА, проф. Унив. у Љубљани, СТ. ИВШИЋА, проф. Унив. у Загребу, СТ. М. КУЉБАКИНА, проф. Унив. у Скопљу, ФР. ИЛЕШИЋА, проф. Унив. у Загребу, ФР. РАМОВША, проф. Унив. у Љубљани, и Х. БАРИЋА, проф. Унив. у Београду.

БЕОГРАД. 1921.

КЊИГА II, СВ. 3—4.

Pour « sœur », le lituanien est demeuré fidèle : *sesū*, *sesė̃s*. Il est donc probable que la forme sl. *sestra* est due à ce que la langue a voulu avoir une forme parallèle à celle de *bratru*. Ce qui complique la théorie du vocabulaire c'est que les mots réagissent beaucoup les uns sur les autres.

Les noms des personnages masculins qui, outre leur sens proprement familial, pouvaient recevoir un sens social, se trouvaient ainsi exposés à être altérés ou remplacés. Le nom indo-européen de la « mère » s'est fidèlement conservé en slave et en baltique : v. sl. *mati*, v. pruss. *mūti*, lett. *mātē*; la valeur social du mot n'en a entraîné le changement de valeur que dans lit. *motė*, qui a pris le sens de « femme » tandis que la « mère » est désignée par le dérivé *motyva*. Au contraire, l'ancien nom du « père » a été totalement éliminé : le slave a un dérivé du nom familial, enfantin **atta*, à savoir *otiči*; le vieux prussien *tāws* et le lituanien *tēvas*, le lette *tērs*, et le correspondant de lat. *pater* a disparu.

Il apparaît ici que la rupture avec les traditions sociales de l'indo-européen entraîne la perte de quelques termes de la langue politique. L'élimination des mots tels que celui de « père » et de « frère » a une grande signification pour l'histoire de la société indo-européenne et montre comment ont disparu sur sol slave et baltique les institutions de l'aristocratie indo-européenne.

Paris.

A. Meillet.

12. Откле име Светозар?

То је име у наше вријеме обично у Срба, али прије XIX. вијека мислим да се никакав Србин није звао Светозар. Тек од трећег деценија XIX. вијека почиње се јављати то име, а узето је из Видаковићева романа „Љубомир у Елизиуму“, који је штампан г. 1814. У том се роману много говори о неком младићу, којему је име Светозар. Сријемски и бачвански Срби читали су много Видаковићеве романе, па им се име Светозар допало, и родитељи су га стали давати својој дјечи. Помало је то име ушло у обичај и код других Срба, а данас је то доста обично српско име, а и гдјекоји се Хрвати њиме зову (на пр. загребачки жупник Ритиг). Пита се, откле је Видаковић узео то име? Ја држим за цијело, да га је он узео из Рајићеве историје Бугара, Хрвата и Срба, која је 20 година старија од Видаковићева „Љубомира“. У другој књизи те историје на стр. 214. спомиње се некакав далматински краљ „Свѣтозаръ“, којег Рајић зове и Светорад. Име је Светозар узео Рајић из Дуќљанинова летописа, у којему се о једноме од фантастичних Дуќљанинових далматинских краљева у главн 21. (по издању Чрчићеву 1874) каже: *Regnavit post eum Suetozar, filius eius*. Оне фантастичне

краљеве далматинске пренио је познати дубровачки историк М. Орбини у своју књигу „Il regno degli Slavi“ (1601), али мјесто „Светозар“ има он (на стр. 213) „Светорад“, које је из Орбинија узео Рајић (вако сам већ рекао). Додајем, да „Светорад“ мјесто „Светозар“ има и Качић у своме „Разговору угодном“ на стр. 26. (изд. 1759), а Качић је своје „словинске“ краљеве узео из поменуте књиге Орбинијеве.

Пошто сам овако показао извор имена „Светозар“, сад не треба нитко да се домишља, што би могло бити *-зар* у томе имену; ваља рећи, да га је Дукљанин измислио, како је измислио и друга гдјекоја имена у своме летопису, на пр. Срепимирс (отац Светозаров), Сидомирс, Prelimirus и др.

У Загребу 30. октобра 1921.

Т. Маретић.

13. Из балканскога речника.

1. Српхрв. *бӓлега*

„животински екскремент“ гласи у румунском *balegă*, а у албанском тој истој речи одговара *pâr bal'egë > bal'ge* и *bagel'ë > bag'ë*.

G. Meyer, *Indogermanische Forschungen* VI 115 тражи извор овој албанској речи у италијанском. Ту има, и то само у дијалектима северне Италије за „harter Kot von Tieren, bes. Schafen, Ziegen, Mäusen“ *bagola* (у бреш., берг., ком., мант. и миланском), *bagoule* (у крем.), *bagula* (у миранда.), *bagol* (у пав.) и *begra* (у моденском дијалекту). Сви су ови облици из лат. *bacula*, диминутива од *baca* „жујина“, и то првобитно значење је још очувано у итал. *bagola*, *bacola*, *macola* „Elsbeere“ *Arch. glott. ital., Suppl.* V 79, фурл. *boule* „жујина“ *ibid.* XVI 219, јудик. *bagola*, *Wachholderbeere* в. W. Meyer-Lübke, *Roman. etym. Wb.* 873.

Од албанских облика, кад би они, по Мајеру, били позајмице из италијанскога, морао би, дакле, *bagel'ë* бити старији облик него *bal'egë*, а овај би био настао, метатезом, од *bagel'ë*.

Ово мишљење усвајају у целини и E. Berneker, *Slav. etym. Wb.* s. v. и W. Meyer-Lübke s. v. *bacula*, док H. Tiktin, *Rumän.-deutsches Wb.* s. v. држи да је етимологија румунске речи нејасна, али не наводи разлога за то. Тако и O. Densusianu, *Hist. de la langue roum.* I 385 ма да он, због истарско-итал. облика *baligola* (у Sissano в. A. Ive, *I dial. lad.-ven. dell' Istria* 171), нагиње мишљењу да ће се порекло те балканске речи имати ипак потражити у латинском.

Ја мислим да *balega* није романска, него предлатинска, балканска реч и то чисто албанскога порекла. Против њена извођења из италијанскога говори, формално, већ и то што због рум. *balegă* и српхрв. *бӓлега* старији облик албански неће бити *bagel'ë* него *bâl'egë*, а овај се не поклапа с наведеним романским облицима. У осталом, и кад би се пошло